

SỐ 998 NĂM THỨ MƯỜI

MỘI SỐ 4 XU

丙子年十一月初二日

NGÀY THỨ BA 16 DÉCEMBRE 1936

GIÁ BẢN

DÔNG PHÁP	KHOAI QUỐC
Mỗi năm 4.00	1.20
Đến tháng 2.00	4.00
Đến tháng 1.00	2.00

Mua báo phải trả tiền trước.
Thứ và mandat gửi cho K.
TRẦN-DINH-PHIEN. — Ai dâng
quảng cáo, việc riêng, tin thư
vợng trước.

Chủ-nhiệm kiêm Chủ-sáu
HUYNH-THÚC-KHÁNG
Quản lý
TRẦN-DINH-PHIEN

TIẾNG-DÂN

La Voix du Peuple

Mỗi tuần xuất-bản ba kỳ: thứ BA, thứ NĂM và thứ BÁY

Những chữ "bát nhả" quen dùng trong công-văn tờ trát ta

(NHƯ GỌI TÊN NÓ, TÊN KIA)

Người Nam ta, ai đã có nhip giao-thiệp với người Pháp, hoặc là nhau việc công hay việc tư chẳng hạn, mà có tho trát hoặc truyền mạng lệnh gì gì của người Pháp đưa đến, dẫu là vị thủ-hiến trong xứ, hoặc vị quan đầu tinh, gửi thơ hay trả lời cho một người buôn, một anh thợ hay một người dân tráng nào — trừ kẽ có phạm tú lội mất quyền công dân — cũng quen dùng chữ công (monsieur). Năm trên nhau quan toàn quyền có tờ thông-tu cho các quan đầu tinh, chủ các sở, nói cách đổi dái với các hạng lùng sự dưới miêu, không được dùng những tiếng em ấy, lao, mi, iờ...».

Khen người tây văn-minh thì không khỏi có nhiều người đã già cho cái tiếng em ấy mê Âu-hóa! hót tây! nịnh kẻ mạnh!, chửi thực ra — chưa nói việc khác — chỉ cù một việc tho trát nói trên, nhất là quan đối với dân mà cái lối xưng gọi có vẻ «binh-dâng», dẫu ai cũng phải phục là nhâ-dó, không ai nhận sự xung gọi công: đó là có tôn kén đến oai nghiêm quyền vị của một vị thủ-hiến hay một vị quan lớn kia chút nào.

Trái lại, trong công-văn tờ-trát ở các quan-thy nhà-món người Nam ta, theo thói quen xưa nay, thường thấy có nhiều chữ bát nhả mà ít ai để ý đến. Xin kể dưới đây một chuyện còn sót dèo:

Gần đây, &... có gởi một cái mandat cho Ông Lê-viết-Đám, & phó Hoàng-hòa, tỉnh Thanh-hóa (cứu-phẩm), điều-chó, năm nay đã gần 70 tuổi. Mandat ấy tinh giao về phủ, quan Phú có tờ sác cho Ông Lê-viết-Đám tri tuân.

Tỉnh có kỵ giá được thay khi Ông Đám di hành mandat thi trong tờ sác đại khái:

...Giao lồng lý sác cho tên Cứu-phẩm Lê-viết-Đám tri tuân.

Dưới kỵ: Le Tri-phu... Đây, cái trát trên mà có mấy chữ tên cứu-phẩm Lê-viết-Đám..., ngoài sự bắt nhả ra, lại còn vòi lè, trái phép, dẫu là theo lối Tây hay lối Nam:

Chữ tên mà dè trên chữ cứu-phẩm là nghĩa gì? Tên (le nommé) như gọi tên Xoài tên Mít v.v., chứ cứu-phẩm là danh-tước của Triều-dinh, sao lại gọi là tên cứu-phẩm? Cái thang 9 nắc kia, cứu-phẩm — dẫu & dưới thấp — cũng một nắc như các nắc khác, như quan Phú gọi tên cứu-phẩm, thì người ở nắc 2, 3 có

thì gọi người ở nắc 5, 6 bằng tên nọ, tên kia, còn gì là giá trị của phầm tước?

Theo lề giáo phương Đông, kính trọng người nhiều tuổi, người già 60, 70 là hàng người lừng nước lòn kính (六七十而耳聰明), dẫu không phầm tước gì mà người dã dến tuổi cao ấy, theo nhân-dạo và lè-giao vẫn là hàng người dung háng phụ huynh. Nhưng Ông Đám này đã gần 70 tuổi lại có cửu phầm!

Ấy vậy mà trong cái trát của quan Phú Hoàng-hòa công-nhiên viết được mấy chữ tên cứu-phẩm Lê-viết-Đám, rõ trát với lối tờ trát người Pháp nói trên, mà cũng không biêt với lề giáo Annam là nưa.

Có người nói: Đó là do nha-lai thảo trát mà quan sợ ý không xem kỵ, chửi hiện ngày nay các quan Phú, Huyện dã làm việc theo lối người Pháp, dối với người thân khinh-hay nhà thương mại giàu náo, hoặc người lòn-ton các lòn, các ngài cũng tiếp dài một cách ôn lòn nhà dô, buồng là đối với một người lão thành trưởng-giá có phầm-hâm kia, — dẫu là phầm nhô — khi nào lại gọi tên nọ, tên kia...

Nói vậy nghe có lẻ, song một cái trát có chữ quan kỵ ở dưới, có đóng dấu son, dẫu ai viết ra, tất nhiên người ta phải qui trách cho quan chửi sao?

Nhân tiện nói luôn những chữ thường dùng quen trong tờ trát:

Công việc ở các lòn người Pháp, như việc gấp cò hẹn ngày hẹn giờ, hoặc phiên tòa, hay chuyện gì mà định giờ... thì người có việc đến hầu theo đúng giờ, tức là được quan trên hối xanh bay ban giấy đều gi, không khi nào sai.

Còn thường phò huyễn ta, trong tờ trát sác xưng dân gian, thường thấy dùng chữ «khâm» (咸) • lập tức (立), và «tri hoán hàn» (咸咸) v.v. cho đến trát từ lóng, diễn sán, việc lóng... cũng thấy dùng những chữ «sao» (召), mà lâm khi dân tới hầu chye, đợi chờ, mất tiền cơm quán, vì quan mặc dặng việc quan khác.

Vậy mong nhà chức trách nên cân lượng những chữ «khâm» là gấp trường hiệp náo khâm cấp mới đúng những chữ «khâm», «lập tức» (立), có định ngày giờ, thi đúng ngày giờ ấy là xú xết; như vậy thi nhân dân bớt phiền mà những chữ dùng kia khỏi sai ý nghĩa.

X,

2 Ông chủ bút kè tiếp bị trực xuất

Ông Diệp văn-Ký chủ bút báo Việt-Nam, mới được lệnh chánh-phủ trực xuất khỏi cõi Nam-kỳ, dù luôn dương lão nhao bìn nói, chưa rõ vì daya cờ gi, thi Ông Bé-thé-Mỹ chủ bút báo Bến-Tin, cũng được lệnh trực về Trang-ky, mà nguyên cờ cũng vẫn nằm trong cái áo sọc trắc của mỗi người.

Lịch sử cái & người, chủ hai nhà chúa bù và địa vị 2 Ông trong lèng báo, công chưởng đê biết nhiều, không phải thoát lại; cái tội mà 2 Ông đã phạm đến phải trực xuất, chánh phò chúa cho biết, mà vẫn là quyền của chính phủ Nam-kỳ, chung ta chưa bằng vào đâu mà bẩn. Duy 2 nhà chủ bút của 2 tờ báo hằng ngày mà kế tiếp bị trực xuất, thi dẫu ai cũng phải nhận là cái tin sẽi dành trong lèng báo, không sao ngăn được mối cảm tình «lan héo buồ sầu».

Hiện ông Hội trưởng liên đoàn báo giới trong Nam đã có thư lên quan Thống đốc Pagès hỏi nguyên do về vụ này, mà báo giới ba kỳ đương ngóng chờ cái tin trả lời của chính phủ.

Làm báo cũng như các nghề nghiệp khác, không phải là cơ quan đứng ra ngoài vòng pháp luật; song dân sao, chính phủ sòng tuyền bù tài cờ trực xuất cho Trang-ky rõ ràng công chúng khỏi mỗi

ngày.

—

CHUYỆN ĐÓ

Vì mấy Ông Ấy sinh đê ở Trung-ky

Thật là ở Nam-kỳ lâm chuyện quâ. Một đê bà Ông Tạo, Thủ, Ninh bị bắt giam mà không rõ nguyên nhân, nên ngài thay thế, rồi với người thân khinh-hay nhâ thương mại giàu náo, hoặc người lòn-ton các lòn, các ngài cũng tiếp dài một cách ôn lòn nhà dô, buồng là đối với một người lão thành trưởng-giá có phầm-hâm kia, — dẫu là phầm nhô — khi nào lại gọi tên nọ, tên kia...

Nói vậy nghe có lẻ, song một cái trát có chữ quan kỵ ở dưới, có đóng dấu son, dẫu ai viết ra, tất nhiên người ta phải qui trách cho quan chửi sao?

Nhân tiện nói luôn những

chữ thường dùng quen trong tờ trát:

Công việc ở các lòn người Pháp, như việc gấp cò hẹn ngày hẹn giờ, hoặc phiên tòa, hay chuyện gì mà định giờ... thì người có việc đến hầu theo đúng giờ, tức là được quan trên hối xanh bay ban giấy đều gi, không khi nào sai.

Còn thường phò huyễn ta, trong tờ trát sác xưng dân gian, thường thấy dùng chữ «khâm» (咸) • lập tức (立), và «tri hoán hàn» (咸咸) v.v. cho đến trát từ lóng, diễn sán, việc lóng... cũng thấy dùng những chữ «sao» (召), mà lâm khi dân tới hầu chye, đợi chờ, mất tiền cơm quán, vì quan mặc dặng việc quan khác.

Vậy mong nhà chức trách nên cân lượng những chữ «khâm» là gấp trường hiệp náo khâm cấp mới đúng những chữ «khâm», «lập tức» (立), có định ngày giờ, thi đúng ngày giờ ấy là xú xết; như vậy thi nhân dân bớt phiền mà những chữ dùng kia khỏi sai ý nghĩa.

X,

Vua Edouard VIII nước Anh thời vị

Vua Edward VIII nước Anh muôn illy là Simpson người Mỹ làm vợ. Một tên Baldwin và cả thán dân Anh đều che bà Simpson không đáng làm hoàng hậu một đế quốc lớn như là quốc Anh, và nhân cuộc đời nhau illy là một cuộc cách mảnh, nên nhau nhao phản đối. Nhưng vua Edward illy là rắng san khi ngài đã làm đầy đủ nghĩa vụ nặng nề của ngài rồi không ai được dám nghe vào đời riêng của ngài.

Hai bên đều kiên trì ý kiến của mình, thành ra lời thề đã thuật trong mấy số trước.

Theo tin mới nhất vua Edward VIII đã tuyên bố thái vị, và ngài có sự thán gác sau nầy. Thời thái vị có định theo xác chết chém của công tước York de Kent và công tước Gloucester.

Vua Edward VIII lại từ bỏ xác chết

trước nay, chỉ illy tên Windsor thái

Hạng-hi viện Pháp thảo luận về luật báo giới

Paris, 8-12 — Họ nghị viện thảo luận về luật báo giới bao bì đã nghị của Ông Maria và việc trừng phạt sự vụ cáo bông gác yết thi.

Về khoản gởi báo đi các ngoại quốc, thủ tướng Leon Blum nói rõ rằng chỉ khi nào Chánh phủ ngoại quốc yêu cầu và Chánh phủ Pháp xét rõ điều kiện cho nước Pháp mới cầm gởi báo ra ngoài nước Pháp.

Họ-nghị viện chuẩn ý một bản đã nghị của Ông Maria nói chia Ông Auguste Gérard gởi báo đi các ngoại quốc sau khi ngài ký kết hợp đồng trừng phạt báo. Một điều cùi lòi công khích và trái với ý kiến Ông Blum. Họ nghị viện chuẩn ý khẩn nài và yêu cầu điều kiện cho báo đi các nước ngoài.

Bà là những việc làm cho người Nhật gai mắt, nhau làm vết thương.

Đó là những việc làm cho người Nhật gai mắt, nhau làm vết thương.

Rồi rôi cũng vì Trung-hoa là

bắc địa chủ hèn

Như trên đã nói, những điều kiện mà người Nhật hoặc Trung-quốc phải theo, nêu thua nhau một đê, đã khiến cho Trung-quốc đến mất nước, và nêu Trung-quốc thua nhau thì thể lực Anh-Mỹ cũng không

được quyền lợi của mình với bắc chủ nhau đại lực mới kia.

Huống gần đây Nhật lại yêu cầu trú binh & các tinh lực theo đường biển Trung-quốc và dọc bờ biển Quang-dong, rõ là đối với Anh thô ngon trực tiếp đánh.

Vì thế nêu đối với tinh lực Viễn đông.

Hiện nay người Anh đã lấy làm

nhông rott, đã báo đại sứ Anh trả

Nhật-Kiắc-lai-Vây mây lẩn phong

về đường suối ngoại giao Nhật

để xem thâm ý thô nho, Chánh phủ Luân-dôn cũng tuyên bố rằng:

«Nếu như Nhật bắn mà chiếm

tòan bộ hay một bộ phận Trung

quốc làm hành thô bô, hoặc

xây ra cuộc Trung-Nhật chiến

tranh thì lợi ích nước Anh & Trung

quốc, bị ảnh hưởng lớn» đó là đối

Nhật mà tuyên lời cảnh cáo rất

nghiêm trọng. Còn nói chí các báo

Anh thi phát biểu những bài diễn

danh tinh với Trung-quốc mà phản

đối cách hành động của Nhât

thường thấy luôn. Ngoài ra, có tin

Anh chính đối quân phòng ở

Hương-cảng, Anh Mỹ đã giao hoàn

thô bô và ngày cơ Viễn đông. Anh

lại cho Trung-quốc vay đến mấy

trăm vạn phong v.v. đó dè là việc

có quan hệ đến thành tích Viễn

đông của Anh. Gần đây sứ thần

Anh qua lại Nam-kỳ với khán

chinh giới Tàu dâm thô bô

nhưng phải là chuyện giao

thông thường v.v.

Nhật lợi dụng Anh

Biết rõ Anh Mỹ liên hiệp nhau là

bất lợi cho mình, nên Nhât có

chiến lược khôn khéo là kéo Anh

cho đánh với mình để Anh rời

Mỹ ra, cái ngon cũng qui quyết

BÁO QUÁN
Số 12, đường Đồng-Ba, Huế
Giấy-thép số 1 82
Giấy-thép: TIENGDAN HUE

Không nên khinh
người nào hết.

THẾ GIỚI THỜI ĐÁM

THÁI - ĐÔ ANH MỸ BỐI VỚI CUỘC TRUNG NHẬT XUNG-DỘT

(Tiếp theo và kết)

Anh-Mỹ có thể cộng đồng đối
Nhật không?

Gia vài năm nay, quyền lợi và
thể lực Anh ở Viễn-dông bị Nhât
bản-ôai hiếp dã rõ rệt. Hai lần yếu
nhân Anh La-Tu song Nhât, cốt
diều hòa chở mâu thuẫn giữa hai
nước. Song Nhât báu yên của
những điều kiện quá đáng: khuyễn Anh thi bỗng toàn bộ đất
thông-dân, chúa báu cho Nhât
để mở cuộc đàm phán ở Đông-kinh,
cuộc đàm phán đã có không khí
lột dép, nước Anh đã tuyển tài
rằng không làm dèn đèn gi trò ngụy
cuộc Trung-Nhật giao thiệp, chỉ
trong Nhât dâng thái độ ôn hòa mà
giải quyết v.v..

Nhưng chuyện trên dù chứng
rằng vẫn dã Trung-quốc đã thành
món hàng ở giữa 2 nước Anh Nhât,
hiện đang ở trong trường hợp
• sách già trả giá. Phỏng như Nhât
không xâm phạm đến quyền lợi
Anh và ban cấp cho Anh một vài
miếng ngon, có lẽ bác Anh ngồi yên
lâm là cho Nhât thi bô xác xé.

Riêng thái độ Mỹ

Mỹ thi vẫn giữ thái độ trầm mặc,
trầm mặc cùi dã xem thời khai xay
thông-thê nào, nhất là xem thái
độ Anh. Như hồn Anh mà thiệt
lòng hiếp tài với Mỹ, thi Mỹ sẽ
cùng Anh shút tri hành động, như
thổ, phuong sach đổi Nhât hoặc
dùng cách cường ngạnh cũng nên.
Trái lại, Anh chí giữ thái độ abu
đối với cuộc Mân-chau trước, ngâm
ngâm chí tri cuộc hành động của
Nhật thi Mỹ chí có biện pháp gì
khác, trừ ra một chủ nghĩa e bối
thứ nhau.

